

ЗАКОН о црквама и верским заједницама

("Службени гласник РС", бр. 36/2006)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Слобода вероисповести

Члан 1.

Свакоме се, у складу са Уставом, јемчи право на слободу савести и вероисповести.

Слобода вероисповести обухвата: слободу да се има или нема, задржи или промени вероисповест или верско уверење, односно слободу веровања, слободу исповедања вере у Бога; слободу да се појединачно или у заједници са другима, јавно или приватно, испољава веровање или верско уверење учествовањем у богослужењу и обављањем верских обреда, верском поуком и наставом, неговањем и развијањем верске традиције; слободу да се развија и унапређује верска просвета и култура.

Забрана верске дискриминације

Члан 2.

Нико не сме бити подвргнут принуди која би могла угрожити слободу вероисповести, нити сме бити присиљен да се изјасни о својој вероисповести и верским уверењима или њиховом непостојању.

Нико не може бити узнемираван, дискриминисан или привилегован због својих верских уверења, припадања или неприпадања верској заједници, учествовања или неучествовања у богослужењу и верским обредима и коришћења или некоришћења зајемчених верских слобода и права.

Не постоји државна религија.

Ограничења испољавања верске слободе

Члан 3.

Слобода вероисповести или верског уверења може бити подвргнута само оним ограничењима која су прописана Уставом, законом и ратификованим међународним документима, а неопходна су у демократском друштву ради заштите јавне безбедности, јавног реда, морала и заштите слободе и права других.

Верска слобода се не сме користити тако да угрожава право на живот, право на здравље, права деце, право на лични и породични интегритет и право на имовину, нити тако да се изазива и подстиче верска, национална или расна нетрпељивост.

II. ПРАВНИ ПОЛОЖАЈ ЦРКВА И ВЕРСКИХ ЗАЈЕДНИЦА

1. Аутономија

Субјекти верске слободе

Члан 4.

Субјекти верске слободе у смислу овог закона су традиционалне цркве и верске заједнице, конфесионалне заједнице и друге верске организације (у даљем тексту: цркве и верске заједнице).

Слобода удруживања и окупљања

Члан 5.

Грађани имају слободу удруживања и јавног окупљања ради испољавања верских убеђења, у складу са Уставом и законом.

Грађани имају слободу приступања црквама и верским заједницама, у складу са законом.

Аутономија цркава и верских заједница

Члан 6.

Цркве и верске заједнице су независне од државе и једнаке пред законом.

Цркве и верске заједнице су слободне и аутономне у одређивању свог верског идентитета.

Цркве и верске заједнице имају право да самостално уређују и спроводе свој поредак и организацију и да самостално обављају своје унутрашње и јавне послове.

Аутономна регулатива цркава и верских заједница

Члан 7.

Држава не може ометати примену аутономних прописа цркава и верских заједница.

За извршење правоснажних одлука и пресуда које издају надлежни органи цркава и верских заједница држава пружа одговарајућу помоћ, на њихов захтев, у складу са законом.

Права свештеника, односно верских службеника

Члан 8.

Свештенике, односно верске службенике бирају и постављају цркве и верске заједнице, у складу са својим аутономним прописима.

Вршење свештеничке, односно верске службе регулише се аутономним прописима цркава и верских заједница.

Свештеници, односно верски службеници су слободни и независни у обављању богослужбене делатности која се врши у складу са законом и аутономним правом цркве или верске заједнице.

Свештеници, односно верски службеници не могу бити позвани на одговорност пред државним органима за своје поступање при обављању богослужбене делатности која се врши у складу са ставом 3. овог члана.

Свештеник, односно верски службеник има право да учествује у свим видовима јавног живота, осим ако је то забрањено унутрашњим правилима или појединачном одлуком цркве и верске заједнице која га поставља.

Држава не може ограничавати грађанска или политичка права свештеника, односно верског службеника на основу његовог верског положаја или службе коју врши.

Свештеник не може бити позван да сведочи о чињеницама и околностима које је сазнао приликом исповести.

Ако надлежни државни орган лиши слободе свештеника, односно верског службеника, дужан је да о томе одмах обавести надлежни орган цркве, односно верске заједнице којој исти припада.

Држава штити службену униформу и њене делове, као и обележја чина и достојанства свештених лица, односно верских службеника, у складу са законом и аутономним правом цркве или верске заједнице.

Правна способност црква и верских заједница

Члан 9.

Цркве и верске заједнице које су регистроване у складу са овим законом имају својство правног лица.

Организационе јединице и установе црква и верских заједница могу стећи својство правног лица у складу са аутономним прописима цркве, односно верске заједнице, а на основу одлуке надлежног органа цркве и верске заједнице.

Цркве и верске заједнице могу својим актима мењати и укидати своје организационе јединице, органе и установе које имају својство правног лица и захтевати њихово брисање из Регистра.

Цркве и верске заједнице, као и њихове организационе јединице и установе са својством правног лица, у јавној употреби користе искључиво службени назив под којим су регистроване.

Традиционалне цркве и верске заједнице

Члан 10.

Традиционалне цркве су оне које у Србији имају вишевековни историјски континуитет и чији је правни субјективитет стечен на основу посебних закона, и то: Српска Православна Црква, Римокатоличка Црква, Словачка Евангеличка Црква а. в., Реформатска Хришћанска Црква и Евангеличка Хришћанска Црква а. в.

Традиционалне верске заједнице су оне које у Србији имају вишевековни историјски континуитет и чији је правни субјективитет стечен на основу посебних закона, и то Исламска верска заједница и Јеврејска верска заједница.

Српска Православна Црква

Члан 11.

Српској Православној Цркви признаје се континуитет са правним субјективитетом стеченим на основу Начертанија о духовној власти (Одлука Народне Скупштине Књажевства Србског од 21. маја 1836. године) и Закона о Српској Православној Цркви ("Службене новине Краљевине Југославије", број 269/1929).

Српска Православна Црква има изузетну историјску, државотворну и цивилизацијску улогу у обликовању, очувању и развијању идентитета српског народа.

Римокатоличка Црква

Члан 12.

Римокатоличкој Цркви се признаје континуитет са правним субјективитетом стеченим на основу Закона о конкордату између Краљевине Србије и Свете Столице (Одлука Народне скупштине Краљевине Србије од 26. јула 1914. године; "Српске новине", број 199/1914).

Словачка Евангеличка Црква а.в., Реформатска Хришћанска Црква, Евангеличка Хришћанска Црква а. в.

Члан 13.

Словачкој Евангеличкој Цркви а.в., Реформатској Хришћанској Цркви и Евангеличкој Хришћанској цркви а. в. признаје се континуитет са правним субјективитетом стеченим на основу Закона о Евангеличко-хришћанским црквама и о Реформованој хришћанској цркви Краљевине Југославије ("Службене новине Краљевине Југославије", број 95/1930).

Јеврејска заједница

Члан 14.

Јеврејској заједници се признаје континуитет са правним субјективитетом стеченим на основу Закона о верској заједници Јевреја у Краљевини Југославији ("Службене новине Краљевине Југославије", број 301/1929).

Исламска заједница

Члан 15.

Исламској заједници се признаје континуитет са правним субјективитетом стеченим на основу Закона о исламској верској заједници Краљевине Југославије ("Службене новине Краљевине Југославије", број 29/1930).

Конфесионалне заједнице

Члан 16.

Конфесионалне заједнице су све оне цркве и верске организације чији правни статус је био регулисан пријавом у складу са Законом о правном положају верских заједница ("Службени лист ФНРЈ", број 22/1953) и Законом о правном положају верских заједница ("Службени гласник СРС", број 44/1977).

2. Регистрација

Регистар цркава и верских заједница

Члан 17.

Министарство надлежно за послове вера (у даљем тексту: Министарство) води Регистар цркава и верских заједница (у даљем тексту: Регистар).

Поступак регистрације верских организација

Члан 18.

За упис цркава и верских заједница у Регистар Министарству се подноси пријава која садржи:

- 1) назив цркве или верске заједнице;
- 2) адресу седишта цркве или верске заједнице;
- 3) име, презиме и својство лица овлашћеног да представља и заступа цркву или верску заједницу.

Верске организације, осим оних из члана 10. овог закона, за упис у Регистар подносе Министарству захтев који садржи:

- 1) одлуку о оснивању верске организације са именима, презименима, бројевима идентификационих докумената и потписима оснивача од најмање 0,001% пунолетних држављана Републике Србије који имају пребивалиште у Републици Србији према последњем званичном попису становништва или страних држављана са сталним боравком на територији Републике Србије;
- 2) статут или други документ верске организације који садржи: опис организационе структуре, начин управљања, права и обавезе чланова, начин оснивања и гашења организационе јединице, списак организационих јединица са својством правног лица и друге податке од значаја за верску организацију;
- 3) приказ основа верског учења, верских обреда, верских циљева и основних активности верске организације;

4) податке о сталним изворима прихода верске организације.

Назив верске организације

Члан 19.

У Регистар се не може уписати верска организација чији назив садржи назив или део назива који изражава идентитет цркве, верске заједнице или верске организације која је већ уписана у Регистар или која је раније поднела захтев за упис.

Решавање о захтеву за упис у Регистар

Члан 20.

О захтеву за упис у Регистар Министарство решава у року од 60 дана од дана пријема уредног захтева и потребне документације.

Ако је захтев непотпун или је назив супротан члану 19. овог закона Министарство ће позвати подносиоца да захтев допуни или исправи у року од 30 дана. Ако захтев у наведеном року не буде допуњен или исправљен, Министарство ће одбацити захтев.

Верска организација пријављена по прописима о удружењима која не поднесе захтев за упис у Регистар у року од једне године од дана ступања на снагу овог закона неће се сматрати верском организацијом у смислу овог закона.

Министарство доноси решење о одбијању захтева за упис верске организације у Регистар ако су њени циљеви, учење, обреди или деловање супротни Уставу и јавном поретку или ако угрожавају живот, здравље, слободу и права других, права деце, право на лични и породични интегритет и право на имовину.

При доношењу решења о захтеву за упис у Регистар Министарство узима у обзир и одлуке Европског суда за људска права, као и управне или судске одлуке у погледу регистрације или деловања одређене верске организације у једној или више држава чланица Европске уније.

Уписом у Регистар верска организација стиче својство правног лица.

Уколико Министарство не донесе решење у року из става 1. овог члана сматраће се да је одобрен упис верске организације у Регистар.

Садржина Регистра

Члан 21.

У Регистар се уписује: назив цркве, верске заједнице или верске организације; седиште и адреса; организациони облици и територијална организација; име и презиме, адреса и својство лица овлашћеног да представља и заступа цркву, верску заједницу или верску организацију; број и датум решења о упису; број и датум решења о брисању из претходног регистра правних лица, као и све промене уписаних података.

У Регистар се уносе и подаци о верским школама, културним установама и удружењима, хуманитарним, добротворним и здравственим организацијама чији је оснивач црква, верска заједница или верска организација, као и подаци о привредној или другој делатности коју обавља црква, верска заједница или верска организација.

О промени података који се уносе у Регистар црква, верска заједница или верска организација дужна је да обавести Министарство у року од 30 дана од њиховог наступања.

Пропис којим се ближе уређује садржина и начин вођења Регистра доноси министар надлежан за послове вера.

Брисање из Регистра

Члан 22.

Министарство доноси решење о брисању из Регистра:

- 1) ако црква, верска заједница или верска организација поднесе такав захтев;
- 2) ако наступе разлози због којих се одбија упис у Регистар;
- 3) ако је правоснажном судском пресудом установљено да верска организација остварује циљеве другачије од оних ради којих је основана.

Правни лек

Члан 23.

Решење о упису, одбацивању захтева за упис, одбијању уписа или брисању из Регистра је коначно и против њега се може покренути управни спор.

Поступак са имовином

Члан 24.

На имовину цркве, верске заједнице или верске организације која је брисана из Регистра сходно се примењују прописи о удружењима.

Надзор

Члан 25.

Надзор над спровођењем овог закона врши министарство надлежно за послове вера.

3. Имовина и финансирање

Имовина

Члан 26.

Цркве и верске заједнице обезбеђују средства за обављање своје делатности од прихода из сопствене имовине, задужбина, легата и фондова, наслеђивања, поклона и прилога, других правних послова и делатности на непрофитним основама, у складу са законом.

Цркве и верске заједнице самостално управљају својом имовином и новчаним средствима, у складу са сопственим аутономним прописима.

Цркве и верске заједнице могу да обављају привредну или другу делатност на начин и у складу са прописима којима је уређено обављање тих делатности.

Заштита имовине

Члан 27.

Сакрална и културна баштина црква и верских заједница, укључујући и непокретна културна добра, не може бити предмет принудног извршења или отуђења у поступку стечаја или принудног поравнања.

До доношења прописа о враћању имовине црква и верских заједница надлежни државни орган или орган локалне самоуправе може им на њихов захтев, у складу са законом, уступити на коришћење одузету имовину или њене делове.

Сарадња државе са црквама и верским заједницама

Члан 28.

Држава сарађује са црквама и верским заједницама ради унапређивања верске слободе и остваривања општег добра и заједничког интереса.

Ради унапређивања верске слободе и сарадње са црквама и верским заједницама, у обостраном интересу, држава може да материјално помаже цркве и верске заједнице.

Социјална права свештеника, односно верских службеника

Члан 29.

Свештеници, односно верски службеници имају право на здравствено и пензијско и инвалидско осигурање, у складу са законом.

Ради унапређивања верске слободе, у сагласности са црквама и верским заједницама, средства за здравствено и пензијско и инвалидско осигурање свештеника односно верских службеника могу се обезбедити у буџету Републике Србије, у складу са законом.

Ако се у буџету Републике Србије обезбеде средства, Влада утврђује износе средстава за остваривање социјалних права свештеника односно верских службеника, равноправно и сразмерно броју верника појединих цркава и верских заједница, према последњем попису становништва у Републици, при чему се на цркве и верске заједнице са малим бројем верника може применити начело позитивне дискриминације.

Цркве и верске заједнице могу оснивати самосталне фондове за социјално односно здравствено и пензијско и инвалидско осигурање својих свештеника односно верских службеника, у складу са својим аутономним прописима.

Свештеник, односно верски службеник који је страни држављанин, врши трајну службу у складу са законом и аутономним правом цркве или верске заједнице и има стални боравак у Републици Србији, ужива сва права из овог члана, у складу са законом.

Пореске олакшице

Члан 30.

Приликом обављања делатности и обезбеђивања прихода у складу са овим законом цркве и верске заједнице могу бити потпуно или делимично ослобођене пореских и других обавеза, у складу са законима којима се уводи одговарајући јавни приход.

Физичка и правна лица која дају прилоге и поклоне црквама и верским заједницама могу бити ослобођена одговарајућих пореских обавеза, у складу са законима којима се уводи одговарајући јавни приход.

III. ДЕЛАТНОСТ ЦРКАВА И ВЕРСКИХ ЗАЈЕДНИЦА

1. Богослужбена делатност

Богослужбени простор

Члан 31.

Цркве и верске заједнице обављају богослужење, верске обреде и остале верске делатности у храмовима, другим зградама и просторима у њиховом власништву или у изнајмљеним просторима.

Богослужење, верски обреди и остале верске делатности могу се обављати и на јавним местима, односно отвореним просторима, као и на местима везаним за значајне историјске догађаје или личности, у складу са законом.

Богослужбени простор и време су заштићени и неповредиви, у складу са Уставом и законом и аутономним правом цркава и верских заједница.

Богослужење и верски обреди се могу обављати на захтев надлежног органа и у болницама, војним и полицијским објектима, заводима за извршење кривичних санкција и другим институцијама и објектима, а у школама, установама социјалне и дечје заштите само у пригодним приликама.

Надлежни органи институција из става 4. овог члана дужни су да у складу са могућностима обезбеде вршење богослужења и верских обреда на захтев чланова тих институција или на захтев корисника њихових услуга.

Цркве и верске заједнице, у договору са надлежним органом институције, одређују начин и услове под којима ће удовољити захтевима да се у њој повремено, стално или пригодно обављају богослужење и верски обреди.

Градитељство

Члан 32.

Цркве и верске заједнице могу самостално у складу са законом подизати храмове и друга здања за богослужбене потребе, као и парохijske домове, манастирске конаке, административноуправне зграде, школе, интернате и болнице (у даљем тексту: верски објекти).

Цркве и верске заједнице могу градити и стамбене зграде, производне и друге објекте, у складу са законом.

Надлежни орган јединице локалне самоуправе дужан је да приликом израде урбанистичких планова размотри исказане потребе цркава и верских заједница за изградњу верских објеката.

Изградња, адаптација и реконструкција верских објеката може се изводити по доношењу одлуке цркве или верске заједнице, добијању потребних дозвола предвиђених законом и прописима који регулишу ову област, као и сагласности надлежног министарства и уз стручни надзор надлежног државног органа.

Надлежни државни орган је дужан да поштује право цркве и верске заједнице да самостално организује и води радове и да утврђује намену, стил и опремање објекта, у складу са законом и аутономним прописима цркава и верских заједница.

Надлежни државни орган и орган локалне самоуправе може да у буџету предвиди средства за изградњу, одржавање и обнову верских објеката, у складу са потребама и могућностима.

У храмовима и другим здањима за богослужбене потребе који су у власништву цркве и верских заједница, као и земљишту на коме су изграђени ти објекти, може се вршити сахрањивање на основу одлуке надлежног органа цркве, односно верске заједнице.

Добротворна делатност

Члан 33.

Цркве и верске заједнице у оквиру своје социјалне и добротворне делатности могу оснивати одговарајуће установе и организације, у складу са законом.

Социјална и добротворна делатност цркава и верских заједница је одвојена од њихове богослужбене делатности.

Цркве и верске заједнице, као и установе и организације из става 1. овог члана, дужне су да у вршењу социјалне и добротворне делатности видно истакну свој пуни назив под

којим су регистроване, а у случају установа и организација и пуни назив цркве или верске заједнице која је њихов оснивач.

2. Образовна делатност

Верске образовне установе

Члан 34.

Цркве и верске заједнице могу оснивати установе ради образовања будућих свештеника односно верских службеника, унапређивања духовне и теолошке културе и других сродних циљева (у даљем тексту: верске образовне установе).

Оснивање образовних установа према општим прописима

Члан 35.

Цркве и верске заједнице могу оснивати и предшколске установе, основне школе, гимназије, стручне и уметничке средње и високе школе, факултете и универзитете, у складу са законом.

Верске образовне установе у систему образовања

Члан 36.

Црква и верска заједница може покренути поступак верификације, односно акредитације верске образовне установе ради укључивања у систем образовања, у складу са прописима о образовању.

Верске образовне установе које добију верификацију, односно акредитацију имају право на финансирање из буџета, сразмерно броју верника према последњем попису становништва у Републици.

Ради унапређивања верске слободе и просвете, држава може пружати финансијску помоћ и верским образовним установама које нису укључене у систем образовања.

Аутономија верских образовних установа

Члан 37.

Верске образовне установе имају организациону и програмску аутономију.

Црква и верска заједница самостално утврђује наставни план и програм, уџбенике и приручнике, поставља и разрешава наставно и остало особље и врши надзор над радом верске образовне установе.

Верске образовне установе укључене у систем образовања дужне су да поштују услове и стандарде који важе у систему образовања, у складу са прописима о образовању.

Сведочанства и дипломе верских образовних установа

Члан 38.

Сведочанства и дипломе верификованих односно акредитованих верских образовних установа имају исто правно дејство као и одговарајућа сведочанства и дипломе стечене у државним образовним установама.

Сведочанства и дипломе стечене у осталим верским образовним установама по спроведеном поступку утврђивања еквиваленције пред надлежним државним органом могу имати исто правно дејство као и одговарајућа сведочанства и дипломе стечене у државним образовним установама.

Социјална права ученика и студената верских образовних установа

Члан 39.

Редовни ученици и студенти верских образовних установа имају право на здравствену и социјалну заштиту, ученички и студентски стандард и одлагање и цивилно служење војног рока, а њихови родитељи право на дечији додаток, под истим условима који важе за ученике и студенте државних образовних установа.

Верска настава у државним и приватним школама

Члан 40.

Јемчи се право на верску наставу у државним и приватним основним и средњим школама, у складу са законом.

3. Културна делатност

Носиоци културне и научне делатности

Члан 41.

Носиоци културне и научне делатности црква и верских заједница су манастири, ризнице, музеји, архиви, научноистраживачке установе, библиотеке, специјализоване школе и установе, уметничке и конзерваторско-рестаураторске радионице, културно-уметничка друштва, хорови и друге установе и удружења.

Верска здања и установе од изузетног историјског, националног и културног значаја уживају посебну заштиту, бригу и финансијску подршку државних органа и органа локалне самоуправе.

Заштита сакралног наслеђа и културних добара

Члан 42.

Цркве и верске заједнице могу оснивати стручне и научне установе за заштиту сакралног наслеђа у оквиру јединственог система заштите, у складу са законом.

Верификоване установе из претходног става могу уживати финансијску подршку из буџета Републике Србије или буџета јединице локалне самоуправе.

Информативна и издавачка делатност

Члан 43.

Ради унапређивања верске слободе и слободе информисања цркве и верске заједнице имају право да у складу са Уставом и законом користе јавни радиодифузни сервис, као и да самостално остварују сопствену информативну и издавачку делатност.

Цркве и верске заједнице дужне су да у својој информативној и издавачкој делатности видно наведу свој пуни назив.

У обавештавању јавности о својим активностима цркве и верске заједнице су дужне да јасно наведу природу и садржај одређене активности.

Финансирање културних и научних установа и програма

Члан 44.

Ради унапређивања верске слободе и културе надлежни државни орган и орган локалне самоуправе може, у складу са могућностима, да обезбеђује дотације црквама и верским заједницама за њихове културне и научне установе и програме.

Цркве и верске заједнице имају право да конкуришу за доделу средстава за реализацију културних и научних програма код надлежних државних органа и комисија под истим условима као и друга правна и физичка лица.

IV. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Рок за доношење подзаконског акта

Члан 45.

Пропис за извршавање овог закона министар надлежан за послове вера донеће у року од 90 дана од дана ступања на снагу овог закона.

Ступање овог закона на снагу

Члан 46.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Србије".